

«Ο Χριστός από Πλαστουργός έγινε και αυτός πλάσμα»

/ [Γνώμες](#)

- Γράφει ο Μιχάλης Κουτσός, Φιλολόγος – Συγγραφέας

Ώδὴ ε΄, Τριωδίου Ἦχος πλ. β΄

Ὁ Εἰρμὸς

«Θεοφανείας σου Χριστέ, τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπαθῶς γενομένης, Ἡσαΐας φῶς ἰδὼν ἀνέσπερον, ἐκ νυκτὸς ὀρθρίσας ἐκραύγαζεν· Ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γῇ ἀγαλλιάσονται».

Απλή Σύνταξη

«Θεοφανείας σου, Χριστέ, τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπαθῶς γενομένης,

Ἡσαΐας φῶς ἰδὼν ἀνέσπερον, ἐκ νυκτὸς ὀρθρίσας ἐκραύγαζεν· Ἀναστήσονται οἱ νεκροί, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις,

καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ γῇ ἀγαλλιάσονται».

Μετάφραση

Όταν, Χριστέ μου, έγινε σε εμάς τους ανθρώπους η Θεοφάνειά σου

από μεγάλη συμπάθεια, ο Ησαΐας είδε τον ανέσπερο φως σου,

σηκώθηκε πολύ πρωί και άρχισε να φωνάζει:

Θα αναστηθούν οι νεκροί και θα σηκωθούν από τα μνήματα

και όλοι όσοι θα ζουν στη γη θα χαρούνε πάρα πολύ.

Ερμηνεία

Τα Θεοφάνεια στα χρόνια του Χριστού τα είδανε πολλοί άνθρωποι, όταν πήγε ο Χριστός να βαπτιστεί στον Ιορδάνη ποταμό. Ο Ησαΐας όμως τα Θεοφάνεια του Χριστού τα είδε σε όραμα εννιά αιώνες προ Χριστού αλλά αυτή τη φορά η εμφάνιση του Χριστού είχε καταλυτικά αποτελέσματα. Είδε να ανασταίνονται άνθρωποι και να σηκώνονται από τα μνήματα και οι άνθρωποι να πετάνε από την χαρά τους. Το όραμα αυτό του Ησαΐα, όπως και πολλά άλλα, ήταν προτύπωση της ανάστασης των νεκρών κατά την Σταύρωση του Χριστού, οι οποίοι έφυγαν από τα μνήματα, παρουσιάστηκαν στους συγγενείς τους και όλοι χάρηκαν πάρα πολύ. Αυτό όμως το γεγονός θα επαναληφθεί και μάλιστα σε πολύ μεγαλύτερη έκταση κατά την Δεύτερη Παρουσία του Χριστού, κατά την οποία «προσδοκώμεν ανάστασιν νεκρών και ζωήν του μέλλοντος».

Το ίδιο συνέβη και με το ανέσπερο φως. Στα εγκώμια της Β΄ Στάσης ψέλνουμε: «Έφριξεν η Γη, και ο ήλιος, Σώτερ, εκρύβη, σου του ανεσπέρου φωτός, Χριστέ, εν τω τάφω δύναντος νυν σωματικώς». Τί είναι το ανέσπερο φως. Ανέσπερο φως λέγεται το φως που δεν έχει εσπέρα, δύση, αλλά λάμπει συνεχώς μέρα και νύχτα αλλά δεν γίνεται ορατός με τα μάτια του σώματος αλλά με τα μάτια της ψυχής και όχι από όλους αλλά από τους φωτισμένους του Θεού. Ποτέ δεν παύει να λάμπει μέσα στην καθαρότητα και τη διαύγεια της ψυχής. Αδιάλειπτη ιδιότητά του είναι να καθαρίζει τον πιστό που προσπαθεί να καθαρίζει τον εαυτό του.

Το «έκ νυκτὸς ὀρθρίσας» μας παραπέμπει και πάλι στον Ησαΐα, ο οποίος είπε την εξής φράση και την οποία την ψέλνουμε στις ακολουθίες του Νυμφίου: «έκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμα μου πρὸς σε, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς» (Ησα.26,9). Αλλά και στο τροπάριο της «Μετανοίας άνοιξόν μοι πύλας ζωοδότα, ὀρθρίζει γὰρ τὸ πνεῦμα μου πρὸς ναόν τον άγιό σου». Ο λέξη ὀρθρος και ὀρθρίζει έρχεται και ξανάρχεται στα ιερά κείμενα, γιατί «ὀρθρου βαθέος επιστάσαι πρὸς τὸ μνῆμα σου Ζωοοδότα» έδραμον οι Μυροφόρες πρὸς τὸ μνῆμα ,

είδαν και άκουσαν για το χαρμόσυνο γεγονός της Ανάστασης, ενώ προηγήθηκε το γεγονός της ανάστασης πολλών νεκρών κατά την Σταύρωση.

α΄ τροπάριο ε΄ Ώδης

Νεοποιεῖς τοὺς γηγενεῖς, ὁ πλαστουργὸς χοῖκὸς χρηματίσας, καὶ σινδὼν καὶ τάφος ὑπεμφαίνουσι, τὸ συνόν σοι Λόγε μυστήριον· ὁ εὐσχήμων γὰρ βουλευτῆς, τήν τοῦ σὲ φύσαντος βουλὴν σχηματίζει· ἐν σοὶ μεγαλοπρεπῶς καινοποιοῦντός με.

Απλή Σύνταξη

«Ο πλαστουργὸς χρηματίσας χοῖκὸς νεοποιεῖς τοὺς γηγενεῖς, ,
καὶ σινδὼν καὶ τάφος ὑπεμφαίνουσι τὸ συνόν σοι, Λόγε, μυστήριον·
ὁ εὐσχήμων γὰρ βουλευτῆς, σχηματίζει τήν βουλὴν τοῦ σὲ φύσαντος ·
ἐν σοὶ μεγαλοπρεπῶς καινοποιοῦντός με.

Μετάφραση

Ο Πλάστης μου ο Θεός, επειδή υπήρξες και εσύ χοῖκός άνθρωπος,
ανακαινίζεις και τους θνητούς ανθρώπους.
Το σεντόνι και ο τάφος υποδηλώνουν το μυστήριο
που κρύβεται κάτω από Εσένα, Λόγε του Θεού,
γιατί ο ευσχήμων βουλευτής (Ιωσήφ) πραγματοποιεί την απόφαση
αυτού που Σε γέννησε, ο οποίος με την δική σου βούληση
με ανακαινίζει με κάθε μεγαλοπρέπεια.

Ερμηνεία

Ο Πλαστουργός Θεός έπλασε κάποτε τον άνθρωπο από τον πηλό της γης και γι' αυτό έγινε χοϊκός. Όμως και ο Χριστός από Πλαστουργός έγινε και αυτός πλάσμα, δηλαδή χοϊκός, αλλά επειδή όλοι οι άνθρωποι δεν ήταν «σκεύη εκλογής», γιατί δεν έκαναν σωστές επιλογές, από μεγάλη ευσπλαχνία για τον άνθρωπο έγινε και αυτός άνθρωπος, για να σώσει τον άνθρωπο, που είχε πάρει την κατρακύλα. Έτσι έχουμε και πάλι μια νέα δημιουργία, μια ανακαίνιση, η οποία είναι πολύ μεγαλύτερης αξίας από την πρώτη, γιατί με αυτήν την δεύτερη ανακαίνιση η φύση αναβαθμίζεται και επανέρχεται στην αρχική της μορφή.

Φανερή απόδειξη αυτής της φιλόανθρωπης ενέργειας του Χριστού και της φιλεύσπλαχνης διάθεσης του Θεού είναι το σεντόνι το καθαρό, με το οποίο ο ευσχήμων βουλευτής Ιωσήφ τύλιξε το νεκρό σώμα του Χριστού και το κατέθεσε σε νεολαξευμένο μνημείο. Υπάρχουν όμως και μερικά συμβολικά στοιχεία, που μας παραπέμπουν στα γεγονότα της Γέννησης του Χριστού. Ο Χριστός δεν πέθανε μόνο σε σπηλιά αλλά είχε γεννηθεί και σε σπηλιά, η οποία παρομοιάζεται με την κοιλιά της εγκυμονούσας γυναίκας. Τα καθαρά σεντόνια του Ιωσήφ μας θυμίζουν τα σπάργανα που ένας άλλος Ιωσήφ, ο μνηστήρας της Παναγίας, φρόντισε να προμηθευτεί, για να σπαργανωθεί ο μικρός Χριστούλης. Στην απεικόνιση της Γέννησης παρατηρούμε ότι τα σπάργανα του μικρού Χριστούλη είναι στην πραγματικότητα σάβανα και η φάτνη του μοιάζει με ταφικό μνημείο. Η εικονογράφηση αυτή θέλει να δηλώνει απλώς πλην σαφώς την μελλοντική πορεία του Χριστού, κατά την οποία θα μπει σε άλλα καθαρά σεντόνια και άλλο καινούργες μνημείο, αλλά ο Χριστός, που είναι η Ζωή, δεν εγκλωβίζεται μέσα σε ανθρώπινα δεδομένα. Κι έτσι, όπως ο Ιωσήφ της Μαρίας, έτσι και ο ευσχήμων Ιωσήφ, έγιναν όργανα της πραγματοποίησης του Σχεδίου του Θεού για την σωτηρία του ανθρώπου. Και όπως από τα γεγονότα της Γέννησης προέκυψε η ζωή, που λέγεται Χριστός, έτσι και από τον τάφο προέκυψε και πάλι η ζωή, που δωρήθηκε απλόχερα στους ανθρώπους.

β' Τροπάριο ε' Ώδης

Διὰ θανάτου τὸ θνητόν, διὰ ταφῆς τὸ φθαρτὸν μεταβάλλεις· ἀφθαρτίζεις γὰρ θεοπρεπέστατα, ἀπαθανατίζων τὸ πρόσλημμα· ἡ γὰρ σὰρξ σου διαφθορὰν οὐκ εἶδε Δέσποτα, οὐδὲ ἡ ψυχὴ σου εἰς Ἄδου, ξενοπρεπῶς ἐγκαταλέλειπται.

Απλή Σύνταξη

Μεταβάλλεις τὸ θνητόν διὰ θανάτου, τὸ φθαρτὸν διὰ ταφῆς

ἀφθαρτίζεις γὰρ θεοπρεπέστατα, ἀπαθανατίζων τὸ πρόσλημμα·

ἢ γὰρ σὰρξ σου διαφθορὰν οὐκ εἶδε Δέσποτα,
οὐδὲ ἡ ψυχὴ σου εἰς Ἄδου, ξενοπρεπῶς ἐγκαταλέλειπται.

Μετάφραση

Μεταβάλλεις το θνητό μέσω του θανάτου και το φθαρτό μέσω της ταφής, κι έτσι
κάνεις άφθαρτη και αθάνατη την ανθρώπινη φύση
που πήρες με τρόπο όπως ταιριάζει σε Θεό,
γιατί το σώμα σου δεν γνώρισε φθορά
ούτε η ψυχὴ σου έχει εγκαταλειφθεί στον Άδη,
όπως ταιριάζει σε ξένο.

Ερμηνεία

Εδώ γίνεται λόγος για την τύχη που είχε το σώμα και η ψυχὴ του Χριστού, όταν κατέβηκε στον Άδη. Ο Χριστός και τα δυο τα μεταβάλλει χρησιμοποιώντας όχι τα αντίθετα, όπως οι γιατροί, αλλά τα όμοια, γιατί ο Χριστός ξέρει να γιατρεύει με τον δικό του τρόπο, δηλαδή: Εξασφαλίζει στον άνθρωπο την αθανασία με τον θάνατό του (θανάτω θάνατον πατήσας), και την αφθαρσία με την ταφή του. Όμως του Χριστού ούτε το σώμα διαλύθηκε «εις τα εξ ων συνετέθη», ούτε η ψυχὴ του κατέληξε στα δεσμά του Άδη. Ως Θεός που ήταν, αφθαρτοποιεί και αθανατοποιεί ό,τι πήρε από την ανθρώπινη φύση, με αποτέλεσμα και το ανθρώπινο σώμα και ανθρώπινη ψυχὴ του, όπως ήταν φυσικό για έναν Θεό, να τα κάνει αθάνατα. Επομένως το σώμα του Χριστού γνώρισε τη φθορά του θανάτου, εφόσον θάφτηκε για τρεις μέρες, όχι όμως και την διαφθορά, όπως συμβαίνει με τους ανθρώπους. Η ψυχὴ του πάλι δεν έχει εγκαταλειφθεί στον Άδη, όπως συμβαίνει και πάλι με τους ανθρώπους, τους οποίους ο Άδης τους δέχεται ως ξένους, διότι πήγε ο Χριστός και τους πήρε από εκεί.

γ' Τροπάριο ε' Ὡδῆς

Ἐξ ἀλοχεύτου προελθὼν, καὶ λογχευθεὶς τὴν πλευρὰν Πλαστουργέ μου,
ἐξ αὐτῆς εἰργάσω τὴν ἀνάπλασιν τὴν τῆς Εὐας Ἀδὰμ γενόμενος, ἀφυπνώσας
ὑπερφυῶς, ὕπνον φυσίζων, καὶ ζωὴν ἐγείρας ἐξ ὕπνου,
καὶ τῆς φθορᾶς ὡς παντοδύναμος.

Απλή Σύνταξη

Ἐξ ἀλοχεύτου προελθὼν, καὶ λογχευθεὶς τὴν πλευράν, Πλαστουργέ μου,
ἐξ αὐτῆς εἰργάσω τὴν ἀνάπλασιν τὴν τῆς Εὕας Ἀδὰμ γενόμενος,
ἀφυπνώσας ὑπερφυῶς ὕπνον φυσίζων καὶ ζωὴν ἐγείρας
ἐξ ὕπνου καὶ τῆς φθορᾶς ὡς παντοδύναμος.

Μετάφραση

Με το να προέλθεις ὄχι ἀπὸ λοχεία ἀνθρώπινη, Πλαστουργέ μου,
καὶ με το να κεντηθεῖς με λόγχη στὴν πλευρά,
προκάλεσες ἀπὸ αὐτὴν τὴν πλευρά τὴν ἀνάπλαση τοῦ ἀνθρώπου
αφοῦ ἐγίνες (νέος) Ἀδὰμ καὶ αφοῦ ξύπνησες ἀπὸ ἓνα ὕπνο ζωηφόρο
κατὰ ἓνα τρόπο ὑπερφυσικό ξανάφερες τὴν ζωὴ
ἀπὸ τὸν ὕπνο καὶ τὴ φθορά, ὡς Παντοδύναμος που εἶσαι.

Ερμηνεία

Ο ὑμνογράφος κάνει σαφὴ ἀναφορὰ στὴν δημιουργία τῶν Πρωτοπλάστων καὶ παραλληλίζει ἐκεῖνα τὰ γεγονότα με τὰ γεγονότα τῆς Σταύρωσης τοῦ Χριστοῦ. Ἀς προσέξουμε τὴν βιβλικὴ περιγραφή: «καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν ...21 καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἑκστασιν ἐπὶ τὸν ᾿Αδὰμ, καὶ ὕπνωσε· καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σὰρκα ἀντ’ αὐτῆς. 22 καὶ ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ ᾿Αδὰμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν ᾿Αδὰμ. 23 καὶ εἶπεν ᾿Αδὰμ· τοῦτο νῦν ὅστουν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη» (Γεν.β´7, 21-23).

Πρέπει να τονίσουμε κάποια στοιχεία. Ο Αδάμ πλάστηκε από τον Θεό, αφού πήρε λεπτό χώμα (χους , Αδάμα εβραϊκά σημαίνει χοϊκός), φύσηξε και του έδωσε πνοής ζωής, δηλαδή ζώσα ψυχή. Η Εύα πλάστηκε από μία πλευρά του Αδάμ, την οποία ο Θεός συμπλήρωσε με ανθρώπινη σάρκα, με αποτέλεσμα, όταν την είδε ο Αδάμ να ομολογήσει ότι ο άνθρωπος αυτός είναι «όστουν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου», αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη».

Και πιο κάτω: « καὶ ἐκάλεσεν ᾿Αδὰμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή, ὅτι αὕτη μήτηρ πάντων τῶν ζώντων Γεν. 2,20).

Ο υμνογράφος κατά τον Νικόδημο τον Αγιορείτη μεταφέρει αυτά τα γεγονότα στην Σταύρωση του Κυρίου. Οι αντιστοιχίες είναι οι εξής: Όπως ο Αδάμ προήλθε από τον πηλό με παρθενογένεση, έτσι και ο Χριστός προήλθε από παρθένα κόρη, και όπως ο Αδάμ έπεσε σε ύπνωση, για να πάρει ο Θεός την πλευρά του και να δημιουργήσει την Εύα, που εβραϊκά λέγεται Ζωή, έτσι και από την πλευρά του Χριστού, όταν κεντήθηκε, πετάχτηκε το ζωηφόρο αίμα του, από όπου πήγασε η Ζωή, που δίνει ο Χριστός σε όσους το μεταλαμβάνουν. Χαρακτηριστικό είναι και το αναστάσιμο εξαποστειλάριο: «Σαρκὶ ὑπνώσας ὡς θνητός, ὁ Βασιλεὺς καὶ Κύριος, τριήμερος ἐξανέστης, Ἄδὰμ ἐγείρας ἐκ φθορᾶς, καὶ καταργήσας θάνατον, Πάσχα τῆς ἀφθαρσίας, τοῦ κόσμου σωτήριον».

Πηγή: pemptousia.gr